

Wereldvoedselvraagstuk staat centraal tijdens bijeenkomst Wageningen Campus

'De onverzadigbare metropool'

Onlangs leidden koning Willem-Alexander en koningin Maxima een zakelijke missie naar China. Een van de onderwerpen was voedselvoorziening. Vooral in miljoenensteden als Beijing, Sjanghai en Guangzhou wil men weten hoe in ons land (dat net zoveel inwoners telt) de productie, opslag en distributie is georganiseerd. Opheffen van de scheiding tussen stad en land(bouw) is één van de cruciale aandachtspunten. In Wageningen verzamelden ongeveer tegelijkertijd dertig deelnemers uit vijftien landen zich voor een tweedaagse food special op de Wageningse campus.

Onder de bezielande leiding van tien hoogleraren en experts werd het wereldvoedselvraagstuk verkend waarbij de aandacht vooral uitging naar miljoenensteden. In die qua aantal en omvang nog steeds groeiende metropolen ligt één van de grootste opgaven van onze tijd: de voedselvoorziening van de inwoners, arme en rijk, oud en jong.

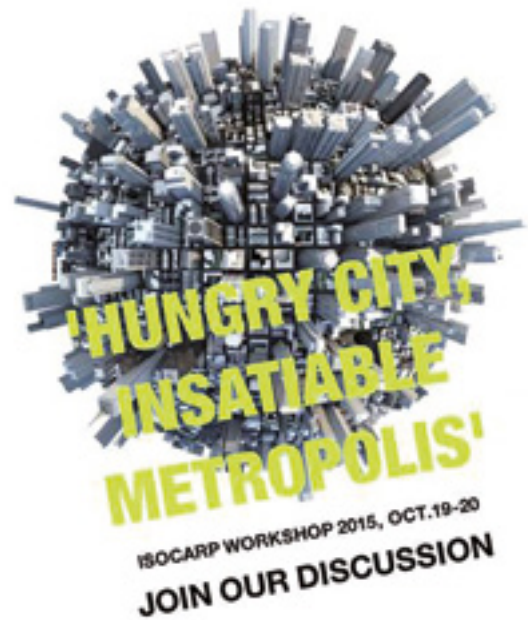
Het voedselvraagstuk door de bril van de planner

Vooruitlopend op het wereldcongres van de International Society of City & Regional Planners (ISOCARP) in Rotterdam werden op diverse plekken in Nederland, België en Duitsland workshops gehouden. Allemaal speelden ze in op het centrale congres thema 'Cities save the world, let's reinvent planning'. Vrij vertaald: de verstedelijking zet door, hoe ziet ons beroep van planner er straks uit, is het zaak die opnieuw uit te vinden? In de Wageningen workshop lag de nadruk uiteraard op het voedselvraagstuk: hoe zorgen we dat elke stedeling in 2050 fatsoenlijk te eten krijgt, welke oplossingsrichtingen zien we en 'wat betekent dat voor de relatie tussen stad en land'. Het was voor het eerst (en

hopelijk niet voor het laatst) dat ISOCARP dit onderwerp aansneed. Normaliter is er een sterke scheiding tussen de stad, waar architecten en stedenbouwers de scepter zwaaien, en het buitengebied waar de landbouw in al zijn verscheidenheid de toon zet. Maar willen we die scheiding volhouden respectievelijk mogen we dat wel? Want de stad is als een holle bolle Gijs die goede landbouwgrond opeet -en dat landbouwareaal is eindig, de reserves zijn op.

De uitdagingen

In 2050 leven er tenminste 9,6 miljard mensen op aarde. Dat betekent dat er elke minuut 158 monden meer gevoed moeten worden -waarvan 154 in ontwikkelingslanden (Afrika, Zuidoost Azië). Nu woont circa 50% van de wereldbevolking in de stad, in 2050 is dat 70 à 75% met uitschieters naar 90%. De keerzijde van die verstedelijkingsmedaille is een steeds verder ontvolkend platteland en een krimpend landbouwareaal. Andere 'uitdagingen' zijn de gevolgen van de klimaatverandering, de zoetwaterschaarste, de erosie, verzilting en verdroging van grond (afname bodemvruchtbaarheid) en onze gigantische

voedselverspilling - 30 à 50% van ons voedsel gaat om uiteenlopende redenen verloren. De aard en omvang van deze problemen zijn enorm.

Geïntegreerde multidisciplinaire oplossingen en ontwerpen

In de workshops gingen de deelnemers op verschillende niveaus op zoek naar nieuwe geïntegreerde multidisciplinaire oplossingen. Die oplossingen, foodscapes, liggen deels in de stad, deels in het directe ommeland en deels op (supra-)regionaal niveau. Noordwest Europa is zo'n superregio met een miljoenenbevolking. Natuurlijk kwam de traditionele boer aan de orde -hoewel traditioneel? De boer in de ontwikkelde landen maakt meer en meer gebruik van uiteenlopende innovatieve instrumenten, denk aan drones en apps, om nauwkeurig te bepalen welke grond net iets meer mest behoeft en welk deel van het areaal met minder toe kan. In de ontwikkelingslanden is het vooral zaak de infrastructuur een boost te geven en insti-

tutionele problemen zoals landeigendom, wetgeving en internationale handelsverdragen te tackelen, wil de lokale boer erop vooruitgaan.

Daarnaast keken de deelnemers naar de nieuwste Wageningse uitvindingen op het gebied van systeeminnovatie: hoe koppel je verschillende agrarische 'stromen' aan elkaar, hoe kun je met minder water en meststoffen toe en hoe circulair en bio-based kan de voedsel economie worden?

Ruimtelijke effecten (Design Lab)

Elk van die oplossingen ziet er anders uit en vraagt om zijn eigen planning en vormgeving. De internationale deelnemers verkenden in twee ateliers, zgn. Design Labs, de ruimtelijke effecten van die oplossingen en hoe stad en land weer één geheel kunnen gaan vormen: er ontstonden uiteenlopende metropolitane gebieden en nieuwe superregio's.

Geen 'one size fits all'

Zoveel werd duidelijk: er is niet één overheersende oplossing, geen 'one size fits all'. Elke

keer opnieuw moet men de vraag stellen welke oplossing of combinatie van oplossingen in welke situatie het meest voor de hand ligt. Elke situatie vraagt idem om maatwerk qua ontwerp en inrichting alsmede integratie van stad en land.

Richting 2050 moeten alle zeilen bijgezet worden en alle oplossingen worden toegepast om te komen tot 60 à 70% meer voedsel dan nu het geval is willen we een sustainable food security (duurzame voedselzekerheid) garanderen voor alle mensen op onze wereld. De kleinschalige stadslandbouw is één van die oplossingen, belangrijk ook voor bijvoorbeeld de gezondheid, de lokale economie en het wegwerken van sociale achterstanden. Tijdens de excursie in de FoodValley Regio zagen we daarvan enkele prachtige voorbeelden. In sommige ontwikkelingslanden vergt de stadslandbouw en peri-urbane landbouw (in de rand van de stad) specifiek maatwerk op een heel basaal niveau: bijvoorbeeld een goed fietspad en een of meerdere markten in de stad waar de producten kleinschalig aan de

man kunnen worden gebracht. De moderne boer - ondernemer gewapend met computer, drones en apps is een andere oplossing. Een derde oplossing zijn de grootschalige en investeringsintensieve systeeminnovatieve metropolitane foodclusters onlosmakelijk verbonden met de mondiale agrologistiek waarin lokale en internationale ondernemers een belangrijke rol spelen; ook die foodscape vergt eigentijdse ontwerpprincipes.

De grootste winst binnen

De winst van de bijeenkomst in Wageningen was vooral de ontwikkeling van een hecht samenwerkingsverband tussen stedenbouwers, planologen en landschapsarchitecten afkomstig uit de hele wereld, en uiteenlopende voedsel-experts van Wageningen UR, plus geslechte 'muren' tussen diverse vakgroepen binnen de universitaire gemeenschap. ■

ISOCARP: International Society of City and Regional Planners, www.isocarp.org/
Seminar 'Hungry City, Insatiable Metropolis' www.isocarp2015.org/themes/wageningen